

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний
19 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ**

Галузь знань С “Соціальні науки, журналістика та інформація”

Спеціальність С4 “Психологія”

Освітня програма “Психологія” (ОС “Доктор філософії”)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: професор кафедри психології, доктор психологічних наук, професор
Олексій ПОЛУНІН

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни_”Психологія свідомості” ____

Навчальна дисципліна «Психологія свідомості» знайомить студентів з основними теоретичними і методологічними проблемами досліджень з психології свідомості та їхньою історією. Вивчаються як філософські аспекти досліджень свідомості, так і, головним чином, психологічні. Курс висвітлює ключові парадигми та методичні підходи, принципи, логіка та експериментальні процедури в дослідженнях з психології свідомості. В цілому закладається методологічна основа для самостійних досліджень окремих проблем свідомості молодими науковцями.

Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Освітній ступінь	«PhD - доктор філософії»	
Спеціальність	С 4 «Психологія»	
Освітньо-наукова програма	«Психологія»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	- (назва)	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	
Рік підготовки	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	20 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	25 год.	10 год.
Лабораторні заняття	0 год.	0 год.
Самостійна робота	75 год.	100 год.
Індивідуальні завдання	0 год.	0 год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	3 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення з основними теоретичними і методологічними проблемами досліджень з психології свідомості, їх історії; вивчення ключових підходів, принципів, логіки і експериментальних процедур в дослідженнях з психології свідомості.

Набуття компетентностей:

інтегральні: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері психології, застосовувати сучасні методології наукової та науково-педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність до наукового мислення (високий рівень абстрактного мислення, аналізу й синтезу) та креативного підходу у вирішенні наукових задач;

ЗК 02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на підґрунті системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 02. Здатність до глибинного аналізу науково-практичних проблем у галузі психології та прогнозування шляхів їх розвитку й розв'язання.

СК 04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері психології, зокрема психології розвитку особистості, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Досягти таких програмних результатів навчання:

ПРН 01. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології.

ПРН 08. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми психології державною та іноземною мовами, готувати результати досліджень у вигляді наукових публікацій, у тому числі у міжнародних виданнях.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Методологічні проблеми психології свідомості												
Тема 1. Свідомість як об'єкт наукового дослідження: міждисциплінарна перспектива.	20	2	2			16	20	2	2			16
Тема 2. Філософський вимір дослідження свідомості: феноменологічний підхід.	20	4	4			12	20	2	2			16
Тема 3. Філософський вимір дослідження свідомості: Д. Чалмерс та п'ять аргументів проти редукційного пояснення свідомості.	10	2	2			6	10					10

Тема 4. Репрезентаціоналістичні теорії свідомості.	10	2	2			6	10					10
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10			40	60	4	4			52
Змістовий модуль 2. Дослідження свідомості в психології.												
Тема 1. Дослідження свідомості в психології: теоретичні й емпіричні підходи.	30	4	10			16	30	2	4			14
Тема 2. Порушення свідомості: нейропсихологічна перспектива	10	2				8	10	2				8
Тема 3. Свідомість, самосвідомість, самість. Самість як складова свідомості.	20	4	5			11	20	2	2			16
Разом за змістовим модулем 2	60	10	15			35	60	6	6			48
Усього годин	120	20	25			75	120	10	10			100

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Свідомість як об'єкт наукового дослідження: міждисциплінарна перспектива.	2
2	Філософський вимір дослідження свідомості: феноменологічний підхід.	4
3	Філософський вимір дослідження свідомості: Д.Чалмерс та п'ять аргументів проти редукційного пояснення свідомості.	2
4	Репрезентаціоналістичні теорії свідомості.	2
5	Дослідження свідомості в психології: теоретичні й емпіричні підходи.	4
6	Порушення свідомості: нейропсихологічна перспектива	2
7	Свідомість, самосвідомість, самість. Самість як складова свідомості.	4

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Свідомість як міждисциплінарний об'єкт досліджень.	2
2	Феноменологія свідомості: Е.Гуссерль.	2
3	Феноменологія свідомості: квалія і феноменальні властивості.	2
4	Свідомість і редукціоністський підхід: Д.Чалмерс	2
5	Теорії свідомості і репрезентаціоналізм.	2
6	Інтроекція і когніція	3
7	Часовий вимір досвіду і свідомість	5
8	Свідомість як концентрована увага: моделі уваги	3

9	Свідоме й несвідоме: саккадна сліпота, психологічна установка.	2
10	Свідоме й несвідоме: сліпота вибору, соціальна сліпота.	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Свідомість як філософська проблема	12
2	Феноменологія та дослідження свідомості	6
3	Семантичний диференціал та його застосування для дослідження змісту свідомості.	6
4	Когнітивна репрезентація: методи дослідження	6
5	Моделі уваги й співвідношення уваги та свідомості	9
6	«Вікно свідомості» та його часові межі	9
7	Імпліцитне навчання та свідомість Сприймання візуальної інформації та межі усвідомлення.	9
8	Соціальна сліпота і свідомість: межі усвідомлення	9
9	Сліпота вибору і свідомий вибір: межі усвідомлення	9

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- екзамен.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного “Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у НУБіП України”.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Методологічні проблеми психології свідомості		
Практична 1. Свідомість як міждисциплінарний об’єкт досліджень	Знати основні підходи до дослідження свідомості з перспективи різних дисциплін: соціології, психології,	10

	нейропсихології, біо-медичної парадигми, феноменології та політичних наук.	
Практична 2. Феноменологія свідомості: Е.Гуссерль	Розуміти сутність феноменологічного методу, вміти застосовувати та розуміти особливості його застосування до вивчення свідомості.	10
Практична 3. Феноменологія свідомості: квалія і феноменальні властивості.	Вміти розрізняти різновиди квалій, розуміти їх феноменологію та психофізіологічну основу, розуміти значення квалій для утворення свідомого досвіду особи.	10
Практична 4. Інтроекція і когніція	Вміти застосовувати, розуміти сутність, обмеження та особливості застосування методу інтроекції для вивчення свідомості.	10
Практична 5. Свідомість і редукаціоністський підхід: Д.Чалмерс	Знати та вміти застосовувати редукаціоністський підхід, розуміти його сутність та критику редукаціоністського підходу до вивчення свідомості.	10
Модульна контрольна робота 1.		50
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Дослідження свідомості в психології		
Практична 1. Теорії свідомості і репрезентаціоналізм.	Знати базові теорії свідомості та їх співвідношення з розумінням свідомості з перспективи репрезентаціоналізму.	10
Практична 2. Свідомість як концентрована увага: моделі уваги	Знати й понятійно розрізняти свідомість і увагу, розуміти основні моделі уваги та їх співвідношення до дослідженнями свідомості.	10
Практична 3. Часовий вимір досвіду і свідомість.	Знати методи вивчення часового виміру досвіду особи та його роль в представленні й перетворенні змісту свідомості.	10
Практична 4. Свідоме й несвідоме: саккадна сліпота, психологічна установка.	Знати методи дослідження несвідомого, в т.ч. методи дослідження саккадної сліпоти та методи вивчення психологічної установки.	10
Практична 5. Свідоме й несвідоме: сліпота вибору, соціальна сліпота	Знати релевантні явища та методи дослідження несвідомого, в т.ч. методи дослідження сліпоти вибору та соціальної сліпоти	10
Модульна контрольна робота 2.		50
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних занять у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагомої для здобувача причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації. Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене у випадку вагомої причини за умови погодження з гарантом ОНП та відділом Аспірантури. Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача залишається вчасне надання таких Документів.
Політика щодо академічної доброчесності	Вступаючи на цей курс, здобувачі повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (https://nubip.edu.ua/node/12654). Здобувачі повинні знати та дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.
Політика щодо відвідування	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із гарантом ОНП та відділом аспірантури).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни “Психологія свідомості”: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1991>;

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Лозова О. М. Методологія психосемантичних досліджень етносу. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011.
2. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. [переклад з французької Оксани Йосипенко, Сергія Йосипенка]. Київ: Український Центр духовної культури, 2001. 552 с.
3. Татенко В. О. Сучасна психологія: теоретично-методологічні проблеми : навч. посіб. Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. 288 с. <http://lib.iitta.gov.ua/706195/1/>

4. Швалб Ю. М. Психологічні моделі цілепокладання. Київ: Стилос, 1997. 240 с
5. Chalmers D. The Conscious Mind: In Search of a Fundamental Theory. Oxford: Oxford University Pres, 1996.
6. Husserl E. Phänomenologische Psychologie. Husserliane, Gesamte Werke, Band IX. – Den Haag : Martinus Nijhoff, 1962.
7. Koch C. The Quest for Consciousness: A neurobiological Approach. CO: Roberts and Publishers, 2004.
8. Полунін О.В. Дослідження свідомості: експериментальний підхід. *«Теорія і практика сучасної психології»* – 2018. – № 6. – С. 35-39.